

Sädehoidon käytönaikaiset hyväksyttävyyysvaatimukset ja laadunvarmistus

Ilkka Jokelainen
STUK

STUKn Säteilyturvallisuuspäivät
Jyväskylä
24.-25.5.2018

Sädehoidon laitteiden käytönaikaiset hyväksyttävyyksvaatimukset

SätL 66 §

Käytönaikainen säteilyturvallisuus

(Hallituksen esitys)

- Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että säteilylähde, sen käyttö- ja säilytyspaikka sekä siihen liittyvät laitteet ja varusteet ovat sellaiset, että **säteilylähdettä voidaan käyttää turvallisesti**.
- Toiminnanharjoittajan on huolehdittava, että turvallisuuslupaa edellyttävän säteilylähteen käyttö- ja säilytyspaikka on merkitty **säteilyvaarasta varoittavalla merkinnällä**. Säteilylähde on merkittävä säteilyvaarasta varoittavalla merkinnällä, jos se on teknisesti mahdollista. Lisäksi radioaktiivista ainetta sisältävän säteilylähteen suojuksessa tai säilytysastiassa ja -suojuksessa on oltava merkittynä keskeiset tiedot siinä olevasta radioaktiivisesta aineesta ja säteilyvaaraa osoittava merkintä.
- Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös muihin säteilylähteisiin, joiden käytön turvallisuuden varmistaminen tätä edellyttää.
- Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat teknisluonteiset määräykset** 1 momentissa tarkoitettusta käytönaikaisesta säteilyturvallisuudesta, 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista merkinnöistä, **laitteiden käytönaikaisista hyväksyttävyyksvaatimuksista** ja muista laitteiden käyttöä koskevista vaatimuksista.

Sädehoidon laitteiden käytönaikaiset hyväksyttävyyysvaatimukset

Laite	Testi	Suurin hyväksyttävä poikkeama
Sädehoitolaite *)	Annoksen tarkkuus refenssigeometriassa	3 %
	Annoksen tarkkuus hoitokentän GTVssä vesiekvivalentissa materiaalissa fantomissa	5 %
	Toistettavuus fantomissa referenssigeometriassa	0,5 %
Hoidon kohdistuslaite	Kohdistuslaitteiden tarkkuus	4 mm
Tyköhoitolaite	Lähteen paikkatarkkuus **)	2 mm
	Ajastimen virhe	3 % hoitoajasta tai enintään 1s

*) Fotoni- ja elektronihoidoannoksen tuottava laite.

**) Suoralla aplikaattorilla mitattaessa.

Sädehoidon laadunvarmistus

SätL 30 §

Laadunvarmistus

(Hallituksen esitys)

- Toiminnanharjoittajan on asetettava **laatutavoitteet** turvallisuuspäätöksessä edellyttävälle **toiminnalle** sekä määriteltävä ja toteutettava järjestelmälliset toimenpiteet, joiden avulla voidaan varmistua laatutavoitteiden toteutumisesta (**laadunvarmistus**) sekä laissa säädettyjen vaatimusten täyttymisestä.
- Toiminnanharjoittajan on laadittava laadunvarmistuksen toteuttamista varten **laadunvarmistusohjelma**. Ohjelmassa on esitettävä **laadunvarmistustoimenpiteet**, niiden suorittaminen, **suoritusvälit**, **toimenpiderajat**, **toimenpiteet toimenpiderajojen ylittyessä** ja ohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamista koskevat **vastuut**. Lisäksi ohjelmassa on oltava säteilylähteiden ja -laitteiden sekä muiden turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden, ohjelmistojen ja oheisvälineiden teknisen testauksen ja tarkistamisen toteuttamista koskevat **ohjeet**.
- Laadunvarmistuksen **tulokset on dokumentoitava**. **Laadunvarmistusohjelmaa on arvioitava säännöllisesti** ja sitä on tarvittaessa muutettava.
- **Säteilyturvakeskus antaa** tarkemmat **määräykset** laadunvarmistustoimenpiteistä ja niiden suoritusväleistä ja ohjeista sekä tulosten dokumentoinnista.

Kommentteja STUKn esittämään drafttiin LV vähimmäisvaatimuksista (Sädehoitofyysikoiden neuvottelupäivät 2017)

- **velvoittavana vaatimuksena suorittaa laadunvalvontaa** + LV-ohjelma STUKlle tiedoksi
- LV-testien osalta ennemminkin ”**opastavia**” **suosituksia**, kuin velvoittavia määräyksiä
- kiihdyttimen annoskalibrointi 12 kk välein + suhteelliset ”aamumittaukset”
- kuvantaohjauslaitteiston testaus 1 kk välein, jopa viikoittain
- CT simulaattorin geometriatesti 12 kk välein
- annossunnitteluketjun testaus 6 – 12 kk välein
- ...
 - **LV-ohjelmat tiedoksi STUKille**
=> STUK-hyväksyntä poistuu!

STUKn suositus laadunvalvonnan vähimmäissuoritusväleiksi sädehoidossa

Laite	Testi tai ominaisuus	Suoritusväli
Sädehoitolaite *)	Annoskalibrointi	12 kk
	Annostarkistus (suhteellinen annos)	1 vko
Hoidon kohdistamisessa käytettävät laitteet **)	Hoidon kohdistuksen oikeellisuus	1 kk
Tyköhoitolaite	Lähteen paikkatarkkuus	4 kk ja aina lähteen vaihdon yhteydessä
	Lähteen aktiivisuuden mittaus	Aina lähteen vaihdon yhteydessä
	Annoslaskennan tarkkuus	Aina lähteen vaihdon yhteydessä
	Ajastimen tarkkuus	12 kk (tarkistettava!)
Sädehoidon simulaattori	Muunnos elektronitiheydeksi	12 kk ja laskennan päivityksen jälkeen
	Geometrinen tarkkuus	12 kk
Annossuunnittelujärjestelmä	Lasketun annoksen poikkeama vertailuarvosta	12 kk ja laskenta-algoritmin päivityksen jälkeen

*) Fotoni- ja elektronihoitoannoksen tuottava laite.

***) Hoidon kohdistukseen käytettävä kuvantamislaitte, asemointilaserit tai muu vastaava laite.